

PLANLAMA-İMAR POLİTİKALARININ ORMAN YANGINLARINA ETKİLERİ

Dr. Ayşe İŞİK EZER

Orman yangınları bileşeni olduğu ekosistemlerin yaşam döngüsü ve bu döngünün sürdürülebilirliğini güvence altına alan önemli ekolojik faktörlerden birisidir.(1) Orman ekosistemleri doğal döngüsünün bileşenlerinden birisi olan yangınların ekosistemler üzerine etkileri açısından en önemli sorun, doğal yangın rejimlerinin insan faktörüyle değişmiş olmasıdır.(2)

Orman Genel Müdürlüğünün (OGM) verilerine göre yangın nedenleri incelendiğinde; 2012 ile 2021 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde gerçekleşen orman yangınlarının sadece %11,9'unun doğal nedenlerle, geriye kalan % 90'ının doğal olmayan nedenlerle, diğer ifadeyle insan etkisiyle çıktığı anlaşılmaktadır. Doğal olmayan nedenler kasit (%5,3'ü), ihmal ve kaza (%34,5'i) ve nedeni bilinmeyen (%48,3'ü) olarak üç alt grupta toplanmıştır.(3)

(1) Mertol Ertuğrul, 2010, "Orman Yangınlarının Yerleşim Alanlarına Etkisi ve Koruma Yöntemleri", Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 17, 101-109.

(2) Ali Kavgacı, Doğanay Tolunay, Orhan Sevgi, Vehbi Tutmaz, 2023. "Orman Yangınları Terminolojisi" Şu eserde: Kavgacı, A., Başaran, M. (Editörler) Orman Yangınları. Türkiye Ormanlılar Derneği Yayını, s. 2-17, Ankara.

(3) Erdoğan Atmış, Doğanay Tolunay, Cihan Erdönmez, 2023. "Orman Yangınlarının Sayısal Analizi" Şu eserde: Kavgacı, A., Başaran, M. (Editörler) Orman Yangınları. Türkiye Ormanlılar Derneği Yayını, s. 23-44, Ankara.

Tablo 1: Yangın Çıkış Nedenleri (4)

Yıl	Yangın Çıkış Nedeni							
	Kasıt		İhmal-Kaza		Doğal		Bilinmeyen	
	Adet	Hektar	Adet	Hektar	Adet	Hektar	Adet	Hektar
2012	197	1615	936	5779	373	334	944	2726
2013	260	1428	1419	4051	258	138	1818	5789
2014	127	127	801	801	328	328	893	893
2015	137	167	797	1198	257	95	959	1759
2016	157	241	990	5221	310	170	1731	3524
2017	149	619	720	7145	260	84	1282	4144
2018	92	149	693	2216	413	141	969	3139
2019	124	686	883	6528	372	373	1309	3744
2020	72	718	1156	6285	312	197	1859	11771
2021	110	46148	1001	46879	353	208	1329	46269
Toplam	1425	51948	9396	88103	3236	2068	13093	83758
Yıllık Ortalama	142,5	5195	939,6	8810	323,6	207	1309	8376
Yüzde(%)	5,3	23	34,5	39	11,9	0,9	48,3	37,1

Bir diğer önemli husus da OGM verilerine göre 1937 yılından günümüze orman yangınları ile kaybedilen alan miktarında azalma görülürken, 1970 yılından itibaren yangın sayılarında sürekli artış olmaktadır. Yıllık ortalama yangın sayısı 1962-1971 arasında 580'ken, 1990'lı yıllarda 2.165'e, 2012-2021 yılları arasında da

2.715'e yükselmiştir.(5)

Yangınların yaklaşık %90'nın doğal olmayan nedenlerle çıktığı göz önüne alındığında yangın sayısındaki artışın insan faaliyetlerinin artışına da işaret ettiği söylenebilir.

Tablo 2. 1937-2021 Yılları Arasında Orman Yangınları

Yıllar	Yangın Sayısı	Yanan Alan(Ha)	Yangın Başına Düşen Alan
1937-1941	2719	92531	34,03
1942-1951	8298	666586	80,33
1952-1961	8122	263455	32,44
1962-1971	5803	94080	16,21
1972-1981	10041	167505	16,68
1982-1991	14216	115853	8,15
1992-2001	21646	140982	6,51
2002-2011	19739	83638	4,24
2012-2021	27150	226846	8,36
TOPLAM	117734	1851476	15,73

Kaynak: Erdoğan Atmış, Doğanay Tolunay, Cihan Erdönmez, 2023.s.28.

(4) Erdoğan Atmış, Doğanay Tolunay, Cihan Erdönmez, 2023. s.37.

(5) Erdoğan Atmış, Doğanay Tolunay, Cihan Erdönmez, 2023. s.27

Muğla ilinde, 2023 yılı orman yangınlarının ihmal ve Dikkatsizlik den çıkan yangınlar arasında % 0,6'sı Anız, % 4' ü Tarla Temizliğinden, % 3'ü Diğer Sebeplerden,

% 0,3'ü Çöplük Ateşi, % 38'i Nedeni Bilinmeyen, %0,3'ü Trafik ve % 5'i ise Enerji Nakil Hattından çıktığı belirtilmektedir. (Tablo.3).(6)

Tablo 3.Muğla İli 2023 Yılı Yangınlarının Çıkış Sebepleri ve Sayısal Dağılımı

İşletme Müdürlüğü	İhmal Dikkatsizlik							Kasıt			Kaza			Mehul	Yıldırım	Toplam	
	Anız	Çöplük	Avcılık	Ç. Ateşi	Sigara	Piknik	Tarla Temizliği	Diğer	Terör	Kundaklama	Açma	Enerji	Trafik				Diğer
Aydın							4			5		2			30	18	59
Muğla	2	1					10			10		13	1		93	133	264
B ö l g e Müdürlüğü	2	1					14			15		15	1		123	151	323

Kaynak: TC. Orman Genel Müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, 2023

Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nün 2023 yılı Orman Yangınları Değerlendirme Raporunda yangın riskini had safhaya çıkardığı belirtilen gerekçeler içinde, "insan kullanımı ve yapılaşma"ya karşılık gelen "karayolu ve köy yolu ağının yoğunluğu, dağınık ve çok sayıda yerleşim birimlerinin ormanlarla iç içe olması, orman içi ve orman kenarında birçok kamp yeri, ören yeri ve piknik yerinin mevcudiyeti" olarak sayılan gerekçeler(7) tüm orman alanları için geçerlidir. Bu gerekçelere, insan faaliyetlerini arttıran, turizm tesisleri ile birlikte bakım ve yenileme rutinleri yapılmayan atık, enerji, iletişim vd her türlü altyapı tesisleri, enerji santralleri ile madencilik faaliyetlerini de ilave etmek gereklidir. Tüm bu gerekçeler arazi kullanım değişikliklerine karşılık gelmektedir.

Planlama, kullanımın mekândaki tanımını ve düzenlemesini yapan disiplin olması açısından kaynakların nasıl kullanılacağını veya kullanılmayacağını, arazi kullanım biçimlerini belirleyici bir öneme sahiptir.(8) Bu nedenle orman yangınlarının gerekçeleri içinde sayılan arazi vasıf değişikliğine (orman niteliğinin değişmesine) yol açan her türlü kullanım değişikliği ve yapılaşma artışı aynı zamanda planlama-imar politikalarının bir sonucudur.

İnsan kullanımı ve yapılaşma başlığı ile özetlenen "arazi kullanım değişiklikleri" mekânsal (fiziki) planlar eliyle gerçekleştirilmektedir. Fiziki planlar mekânı düzenleyen bir araç olarak, arazi kullanım değişikliğinin, aynı zamanda arazi vasıf değişikliğinin, diğer bir ifade ile araziden arsaya dönüşümün aracıdır. İmar mevzuatında yer aldığı şekliyle mekânsal planlar

1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP); 1/25.000 ölçekli ÇDP; 1/5.000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı olarak kademelenmiştir. Arazi kullanım kararları bu mekânsal(fiziki) plan karar ve hükümleri ile belirlenmektedir.

Türkiye'nin mekânsal planlama pratiği/deneyimi, 1882 yılında çıkarılan yapı düzenine ilişkin hükümleri düzenleyen Ebniye Kanunu ile başlamış, erken Cumhuriyet döneminde planlı kentleşmenin örneği olarak Ankara'nın Türkiye Cumhuriyetinin Başkenti olarak planlanması amacıyla 1928 yılında 1351 sayılı "Ankara Şehri İmar Müdüriyeti ve Teşkilat ve Vazifelerine Dair Kanunu" çıkarılmış, her belediyeye 5 yıl içinde 50 yıllık "şehir imar planı" hazırlama zorunluluğu getiren 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu (1933) yürürlüğe girmiştir. 1958 yılında İmar ve İskân Bakanlığı'nın kurulmasıyla güçlü kurumsal yapılanma sağlanmış, 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatının kurulmasıyla da planlı döneme geçilmiştir. Bu süreçte, erken Cumhuriyet döneminden itibaren başlatılan "planlama"nın amacı sadece mekânı değil, mekân ile birlikte toplumsal yaşamı şekillendirme olarak da anlaşılmalıdır.

Tüm bu planlı kentleşme, kamusal alan yaratma, planlı kalkınma çabalarının yanında, ilk kaçak yapılar da Ankara'da ortaya çıkmıştır. 1940'lı yıllardan başlayarak giderek artan kaçak yapılaşma siyasi ve ekonomik politikalarla beslenerek yasal düzenlemelerle biçimlendirilmiş, adeta planlamaya paralel bir devlet politikası haline gelmiştir. İlk imar affı kanununun (9) çıkarıldığı 1948 yılından bu yana 30'a yakın imar affı kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun

(6) TC. Orman Genel Müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, 2023 yılı Orman Yangınları Değerlendirme Raporu, 2023.

(7) TC. Orman Genel Müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, 2023

(8) Ayşe IŞIK EZER, "Ülkemizde Planlama Yaklaşımının Niteliği, Çevresel Etkileri" Dosya: Yerel Yönetimler: Kentsel Yaşam ve Nitelik, 2009, Mimarlar Odası Ankara Şubesi

(9) 5218 sayılı Yasa (22.06.1948 tarih ve 6938 sayılı Resmî Gazete)

ilk kez yasadışı yapılaşmanın kabul edilebileceğini ve affedilebileceğinin yanı sıra kamuya ait doğal alanların sahiplenilebileceğini de göstermiş ve bu alanların denetimsiz olarak arsaya dönüşüm sürecini de başlatmıştır.

Her imar affi kanunu bir sonraki için meşru bir zemin oluşturmuştur. Kaçak yapılaşmadan başlangıçta kent merkezine ve sanayi tesislerine yakın hazine arazileri etkilenmişse de, daha sonra, özellikle 1984 yılında çıkarılan 2981(10) sayılı kanun ile kaçak yapı ve işgal altındaki arazilerin kapsamının genişletilmesi, kıyılara, tarım alanlarına, ormanlara, sulak alanlara, su havzalarına, meralara ve yaylalara doğru yayılmasına yol açmıştır.

Kaçak yapılaşma; mevzi imar planı, tapu tahsis belgesi, imar ıslah planı, gecekondu önleme bölgesi gibi kendine özgü kavram ve tanımlamaları da yaratmıştır. Mevzi imar planı, daha sonra, her türlü arazi kullanım kararı için başvurulmuş, doğal alanların parçalanmasına yol açacak yaygın bir yöntem haline gelecektir.

İmar barışı (11) olarak adlandırılan 2017 yılında çıkarılan son yasa ile özel mülkiyetle birlikte hazine, belediye, mera, kıyı, orman sit vb. alanlardaki kaçak yapıları hiçbir koşul getirilmeden yapı kullanma belgesi alma olanağı sağlanmasının yanı sıra hazine ve belediye arazilerinin işgalcilerine satılmasının da yolu açılmıştır. GES (Güneş Enerjisi Santrali), RES (Rüzgar Enerjisi Santrali), HES (Hidro Elektrik santraller), Biokütle, Termik vb. tüm elektrik üretim tesisleri de aftan yararlandırılmıştır.

Türkiye'deki mekânsal planlama pratiği ve kentlerin mekânsal yapısı dünyadaki sermaye dolaşımı, birikimi ve yatırım arayışlarından bağımsız değildir.(12) 1980 sonrasında, 24 Ocak kararları ile neoliberal ekonomi modelinin benimsenmesi Türkiye'de sermayenin kentsel mekâna yığılması ile sonuçlanmış "planlama" yerini "proje"ye bırakmıştır.

Sermayenin hareket alanı, 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunuyla imar yetkilerinin yerel yönetimlere devredilmesiyle genişletilmiş, yanı sıra Bakanlığın "birden fazla bölgeyi ilgilendirmesi halinde" istisna plan onama yetkisi de düzenlenmiştir. Bakanlığın istisna yetkisi, yıllar içinde Kanunda yapılan değişikliklerle, özellikle 2011 yılında 644 sayılı KHK (13) ile, gerekli gördüğü hallerde her ölçekteki planı resen onama yetkisi ile birlikte yapı ruhsatı vermeye kadar genişletilmiştir. Bakanlığın resen onama yetkisinin yanında, 2003 yılında yeniden yapılandırılan Toplu Konut İdaresi'ne (TOKİ), Özelleştirme İdaresine, Kültür ve Turizm Bakanlığına verilen her ölçekteki plan onama yetkileri ile bu sefer büyük projeler ile noktasal ve sıçramalı yapılaşma merkezi idare eliyle yaygınlaştırılmıştır.

Merkezi idare kentsel rant ile yetinilmemiş büyük projeler adı altında havaalanları, ücretli otoyollar, kanal İstanbul gibi projeler ile su havzaları, tarım alanları, orman alanları gibi ekosistemlerin bütünlüğü bozulmuş parçalanmıştır.

İstanbul-İzmir Otoyolu Projesi sayesinde Balıkesir ve Manisa illeri, İstanbul ve Bursa çevresindeki bölge kapasitesinin üzerine çıkmış sanayi yatırımlarının yeni çekim alanı haline geldiği belirtilmektedir.(14)

İstanbul-İzmir Otoyolu (15)

Yapılaşmanın doğal alanlar içine kangren hücresi gibi girmesinin yolunu açan diğer önemli husus da 1/100.000 ölçekli ÇDP plan karar ve plan hükümlerinde ülke geneli için geçerli hale gelen düzenlemelerdir. Plan hükümlerinde,

-“Çiftçinin barınması” amacıyla başlayan giderek Türkiye'nin her yeri için geçerli hale gelen “tarımsal konut” ile ilgili düzenleme,

-Ağaçlandırılacak alanlar, doğal karakteri korunacak alanlar ile orman alanlarında “ölçeği gereği gösterilemeyen özel mülkiyete konu alanlar” ifadesi ile ülke genelinde yapılaşma hakkının verilmiş olması,

-Madencilik, enerji, sanayi gibi sektör mevzuatlarının geçerli olduğu hükmüne yer verilmiş olmakla birlikte bu kullanımlara ilişkin herhangi bir kısıtlama getirilmemiş olması,

-ÇDP'nda doğa koruma alanları, orman ve tarım alanları gibi bölgeler açısından enerji ve madencilik yatırımlarını doğrudan yönlendirecek, çevresel etkilerini açısından herhangi bir stratejiye yer verilmemesi,

sıçramalı noktasal yapılaşmanın yayılmasının diğer nedenleridir.

Orman alanlarında ya da çepçevrelerindeki alanlarda yapılaşmanın artmasının nedenlerini sadece imar

(10) 2981 sayılı Yasa (08.03.1984 tarih ve 18335 sayılı Resmî Gazete)

(11) 7143(23) Sayılı İmar Barışı Yasası (18.05.2018 tarih ve 30425 Sayılı Resmî Gazete)

(12) Fikret Zorlu-İlker Söğüt, Türkiye'de 1980 Sonrası Dönemde Kentsel Planlama Pratiğinin Dönüşümü: Adana Örneği, idealkent, S. 28, C.10, Y.2019-3, s.1158-1183.

(13) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (4.7.2011 tarih ve 27984 (Mükerrer) Sayılı Resmî Gazete)

(14) <https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Projeler/ProjelerDetay.aspx?q=13>

(15) <https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Projeler/ProjelerDetay.aspx?q=13>

politikaları ya da planlama anlayışı ile açıklamak eksik kalır. Orman alanlarında ve çevresindeki doğal alanlarda yapılaşmanın artmasına ve bu alanların bütünlüğünün bozulmasına yol açan uygulamalar,

- 6831 sayılı Orman Kanunu, 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 4342 sayılı Mera Kanunu, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 3573 sayılı Zeytin Kanunu gibi kanunlarda yapılaşma lehine yapılan düzenlemeler,

- Turizm, maden ve enerji mevzuatlarında doğal alanlar aleyhine yapılan değişiklikler,

- 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2A ve 2B uygulaması, 2. maddesinin B bendi kapsamında, işgal edilmiş orman alanlarının "orman niteliğini kaybettiği" gerekçesiyle orman alanı dışına çıkarılması, arazi vasfının yapılaşma lehine değiştirilmesi

olarak özetlenebilir.

Orman alanlarında kentsel standartlardaki yapılaşma, 1982 yılında yürürlüğe giren, 2863 sayılı Turizmi Teşvik Kanununda orman alanlarının turizm amaçlı tahsisine ilişkin düzenleme ile başlamıştır.

Bu düzenlemeden sonra, 6831 sayılı Kanunda, orman alanlarının parçalanmasına, arazi vasıf değişikliğine, yapılaşmaya tüm bunların sonucu olarak da insan faaliyetlerinin artmasına yol açan önemli değişiklikler yapılmıştır. 6831 sayılı Kanunda yapılan değişiklik ile (2002) kamu yararı ve zaruret olması halinde, "Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı ve katı atık bertaraf tesislerinin; sanatoryum, baraj, gölet ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasına" olanak sağlanmıştır.

Altyapı tesislerinin yapımına olanak sağlayan bu hüküm, iki şekilde ormanın ekolojik bütünlüğünün parçalanmasına etkili olmaktadır. Birincisi, ormana bitişik ya da yakın yerleşmelerin, 3194 sayılı İmar Kanunu gereği ayrılması zorunlu teknik ve sosyal altyapı tesisleri için bedava arsa olarak görülmesi; ikincisi de orman alanı içinde özel mülkiyete konu olan ve özellikle teknik altyapı (yol, su, elektrik vd) gereksinimi karşılanamayan arazilerde, mevzi planlar marifetiyle yapılaşma yolunun açılmasıdır. (16) Bu uygulama açık ve yeşil alandan yoksun bırakılmış kentlerin ihtiyacını karşılamakla birlikte "kent ormanları" adı altında daha da genişletilmiştir. Bu uygulamalar halen orman alanlarının arsaya dönüşüm sürecinde etkili olmaya devam etmektedir.

Turizm ve altyapı ihtiyaçları için rezerv alan olarak görülen ormanlar, meralar, tarım alanları ve bunların çevresindeki doğal alanlar, 2004 yılından itibaren sistemli bir şekilde,

ilgili mevzuatlarında yapılan değişiklikler ile sınırsız bir şekilde madencilik ve enerji yatırımlarına açılmıştır.

Orman alanlarındaki parçalanmanın ve orman içi yapılaşmanın en önemli nedenlerinden birisi de 2B uygulamasıdır. 1980 yılından sonra orman alanları üzerindeki kaçak yapılaşma ile adeta kentler kurulmuştur (İstanbul Çavuşbaşı, Adana Tekir yaylası gibi).

Son yıllarda, çoğunlukla tarım arazilerinin hislendirilmesi yoluyla oluşturulan, imar parseli niteliğinde olmayan, kaçak bahçeli konutlar hobi bahçeleri olarak adlandırılmaktadır. Kaçak yapılaşmanın, gecekondulaşmanın yeni örneği hobi bahçeleri, önce tarım arazilerinde başlamış daha sonra hazine arazilerine doğru yayılmıştır. Orman içi yolların da asfalt ile kaplanması ulaşılabilirliği arttırmış, kentsel nitelikteki yapılaşmanın orman alanlarında ve bitişikindeki alanlarda yayılmasına yol açmıştır.

Hobi bahçeleri orman ve tarım alanları ile iç içe olan Tahtalı İçme suyu havzasında da görülmeye başlanmıştır.

Tahtalı Baraj Havzası hobi bahçesi (Fotoğraf. Ayşe Işık Ezer)

Ankara Valiliğinin yaptığı açıklamaya göre, hakkında idari ve adli işlem başlatılan, Ankara'da toplam 19.000 dekar büyüklüğündeki 2.240 taşınmaz üzerinde, 840 kooperatif tarafından izinsiz yapılaşmalar olduğu belirtilmektedir. Valilik bu kaçak yapıları 'taksimi mümkün olmayan filli hisselendirme yoluyla' inşa edilen kaçak yapılar olarak tanımlamaktadır. (17)

Sonuç yerine,

İmar sürecinin bir plan çerçevesinde başlatılması da kaçak yapıların meşrulaştırılması da her şeyden önce siyasal bir tercihtir. Planlama sürecinin devamında, planın uygulaması da siyasal kararlar ile yakından ilişkilidir. (18) Kamu yararı gözetilen bir planlama anlayışı kamu yararı temelinde neyin yapılamayacağını söyler, "her yere her şey yapılabilir" fikrine sınır çizer, siyasi iradeye de set çekilmiş olur. (19) Planlı kentleşme, kamusal alan yaratma, planlı kalkınma çabalarının

(16) Ayşe IŞIK EZER, 2008, s. 9

(17) <https://t24.com.tr/haber/ankara-valiligi-nden-hobi-bahceleri-aciklamasi-19-bin-dekar-buyuklugundeki-2-240-tasinmaz-uzerinde-gerceklestirilen-izinsiz-yapilasmaya-adli-islem-baslatildi,1242302>

(18) Gönül Tankut, 1993, " Bir Başkentin İmarı Ankara: (1929-1939)", Anahtar Kitaplar Yayınevi, Ankara "

(19) Özge Öner, Sadece Türkiye'de Tehlikeli bir Meslek: Şehir Plancılığı, Oksijen Gazetesi, 2-8 Ocak 2026

yanında “kendiliğinden kentleşme” süreci imar afları ile meşrulaştırılmıştır.

Planlama özellikle de imar planları, yapısal gelişmeleri yönlendirememiş, aksine mevcut yapılaşmaların meşrulaştırmanın bir aracı olarak işlev görmüştür. Sermaye birikimini önceleyen ve bugüne kadar ısrarla sürdürülen ideolojik yaklaşım, bilinçli bir tercih olarak bilimsel ve toplumsal bilgidan uzak duran ve ekosistem bütünlüğünü dikkate almayan bir kentleşme politikasını hayata geçirmiştir. (20) Böylelikle noktasal ve sıçramalı kaçak yapılaşma alanlarının hazine arazilerinden başlayarak tarım alanları, meralar, ormanlar, sulak alanlar, içme suyu havzaları, milli park vd doğa koruma alanlarına doğru yayılmasına, parçalanmasına yol açmıştır.

2008 sonrasında üst ölçekli mekânsal planlar hayata geçirilmiş olmakla birlikte, madencilik, enerji, sanayi gibi önemli yatırım ve yer seçim kararları, ilgili kurumların mevzuatlarına bırakılarak üst ölçekli mekânsal planlar “bütüncül” niteliğini kaybetmiştir. Böylelikle piyasa mekanizması koşullarında belirlenen önemli yatırım ve yer seçimi kararları rastlantısal olarak ilgili kurum keyfiyetine bırakılmıştır.

“Toprağın kamu yararına olan bütünlüğü”nün sistemli bir şekilde parçalanmasına yol açan bu yaklaşım, yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde, “kentsel ihtiyaç” tanımı ya da “üstün kamu yararı” ile vücut bulmaktadır. (21)

50 yılı aşkın süre sonrasında, 1968 yılında, 1. Milli Fiziki Plan Seminerinde yapılan tartışmalarda, **“kamu yararının esas alınmadığı bir düzende, kamu kaynaklarının kamu için kullanılması demek olan bir mekân planlanması da önemli değildir. Yer seçim kararlarının ekonomik kararların alınmasında etkili olması demek toplum yararının ve sosyal maliyetin hâkim olması demektir. Kar odaklı bir sistemde mekân planlaması yapılamaz. Toplum çıkarlarının ve hedeflerinin özel kararları/ özel yatırımları etkilemediği koşullarda imar planları uygulanamaz”** (22) tartışmalarının, daha da gerisine düşüldüğünü söylemek yanlış olmaz.

Doğal alanların kullanıma açılması için ister yasal gerekçe olsun ister yasadışı, sonuçta:

- Ekonominin arazi rantı üzerine temellendirilmesinin,
- İmar affının daimi bir seçenek olmasının,
- Merkezi idarenin her ölçek ve türde planları resen onama yetkisini büyük projeler/sermaye lehine kullanma tercihinin,
- Uluslararası sermaye işbirliğindeki madencilik ve enerji faaliyetlerinin

doğal sonuç olarak, toplumun ortak değeri olan doğal alanlarda arazi vasıf ve kullanım değişikliği ile noktasal ve sıçramalı yapılaşmanın yayılması, doğal alanların

bütünlüğünün bozulması, insan faaliyetlerinin orman alanları ile iç içe geçmesi kaçınılmazdır.

Kaynakça

- 1)Ezer, A., 1997, “Kent Ekosistemlerinde Ekolojik Planlama Yaklaşımı” Yayınlanmamış Bildiri, Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, ODTÜ, Ankara, s.3.
- 2)Işık Ezer, Ayşe, 2008, “Doğal Alanların Arsaya Dönüşümü: Herkesin Olanı Sahiplendirmek”, 32. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu Kentsel Yeniden Yapılanma: Kazananlar, Kaybedenler, 6-7-8 Kasım 2008, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- 3)Işık Ezer, Ayşe, 2009, “Ülkemizde Planlama Yaklaşımının Niteliği, Çevresel Etkileri” Dosya: Yerel Yönetimler: Kentsel Yaşam ve Nitelik, Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- 4)Ertuğrul, Mertol, 2010, “Orman Yangınlarının Yerleşim Alanlarına Etkisi ve Koruma Yöntemleri”, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 17, s:101-109.
- 5)Kavgacı, A., Tolunay, D., Sevgi, O., Tutmaz, V., 2023. “Orman Yangınları Terminolojisi” Şu eserde: Kavgacı, A., Başaran, M. (Editörler) Orman Yangınları. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, s. 2-17, Ankara.
- 6)Kiper, Perihan, 2001, “Doğal Afet Planlama İlişkisi”, Planlama 2001/3, s:4-15.
- 7)Özge Öner, 2026, Sadece Türkiye’de Tehlikeli bir Meslek: Şehir Plancılığı, Oksijen Gazetesi, 2-8 Ocak.
- 8)Özyer, Berkay, 2023, “İnsan Faktörü ve İklim Krizi Bir Araya Gelince: Orman Yangınları”, Kent Gündemine Bakış, İstanbul Planlama Ajansı, İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayını, Ağustos, İstanbul.
- 9)Tankut, Gönül, 1993, “Bir Başkentin İmarı Ankara: (1929-1939)”, Anahtar Kitaplar Yayınevi, Ankara.
- 10)TC. Orman Genel Müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, “2023 yılı Orman Yangınları Değerlendirme Raporu”, 2023.
- 11)TMMOB Mimarlar Odası, 1968, “1. Milli Fiziki Plan Semineri”, 22-24 Ocak 1968, Ankara.
- 12)Fikret Zorlu; İlker Söğüt, 2019, “Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Kentsel Planlama Pratiğinin Dönüşümü: Adana Örneği”, idealkent, S. 28, C.10, Y. 2019 -3, s.1158-1183.
- 13)2981 sayılı Yasa (08.03.1984 tarih ve 18335 sayılı Resmî Gazete)
- 14)2981 sayılı Yasa (08.03.1984 tarih ve 18335 sayılı Resmî Gazete)
- 15)644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (4.7.2011 tarih ve 27984 (Mükerrer) Sayılı Resmî Gazete)
- 16)7143(23) Sayılı İmar Barışı Yasası (18.05.2018 tarih ve 30425 sayılı Resmî Gazete)
- 17)<https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Projeler/ProjelerDetay.aspx?q=13>

(20) Perihan Kiper, “Doğal Afet Planlama İlişkisi” Planlama 2001/3, s:4-15

(21) Ayşe Ezer, 1997 Ayşe Ezer, “Kent Ekosistemlerinde Ekolojik Planlama Yaklaşımı” Yayınlanmamış Bildiri, Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, ODTÜ, 1997, Ankara, s.3, s.5

(22) TMMOB Mimarlar Odası, 1968, “1. Milli Fiziki Plan Semineri”, 22-24 Ocak 1968, Ankara.